

Skriftlig fremsættelse af forslag:

Miljøministeren (Chr. Christensen):

Jeg skal herved tillade mig mig at fremsætte:

Forslag til lov om beskyttelse af de ydre koge i Tøndermarsken.

(Lovforslag nr. L 77).

Lovforslaget tilsigter at bevare naturværdierne og de kulturhistoriske værdier i Tøndermarskens ydre koge (Ny Frederikskog, Gammel Frederikskog og Rudbøl Kog), der er et af de vigtigste naturområder i Europa.

Dette sker ved at sikre (og delvis genskabe) områdets store sammenhængende, vedvarende græsarealer og deres drift med bevanding og afgræsning. Efter forslaget skal 68 pct. af Ny Frederikskog, 96 pct. af Gammel Frederikskog og 30 pct. af Rudbøl Kog opretholdes som og drives som vedvarende græsningsareal med bevanding. Det betyder, at arealet med vedvarende græs forøges fra ca. 1.100 ha til 1.200 ha.

Folketinget har ved flere lejligheder i de senere år drøftet bevaringen af Tøndermarsken, senest ved tagelsen den 11. marts 1987 af lov om forlængelse af forbud mod dyrkning m.v. af arealer i Tøndermarsken. Ligesom denne lov må det nu fremsatte lovforslag ses i sammenhæng med Tingets drøftelse i februar 1986 af det socialdemokratiske beslutningsforslag nr. B 72 om bevarelse af Tøndermarsken. Ved drøftelsen var der bred forståelse for nødvendigheden af, at der gøres en særlig indsats for at bevare de rige kulturhistoriske og ikke mindst de enestående biologiske værdier i området.

Som jeg redegjorde for ved behandlingen af forlængelsesloven, resulterede det efterfølgende arbejde i, at det måtte konstateres, at hvis der fortsat skal være store sammenhængende, vedvarende græsningsarealer med et bevandingssystem, er det langtfra tilstrækkeligt blot at forhindre opløjning og dræning.

Problemerne i forbindelse med opretholdelse af en særlig landbrugsdrift og af bevandingssystemet har en karakter, der rækker ud over det, en fredning efter naturfredningsloven er egnet til at løse. Området vil således kun kunne sikres ved en særlig lov.

Lovforslaget indeholder for hele området en række begrænsninger i den fremtidige anvendelse, der svarer til de bestemmelser, der normalt fastsættes i en fredning efter naturfredningsloven. Således reguleres bebyggelse, ter-

rænændring, beplantning, jagt, fiskeri og sejlad.

Ved lovforslaget opdeles området endvidere i arealkategorierne: Vedvarende græsarealer, arealer i omdrift og andre arealer, og der fastsættes særlige bestemmelser for hver af disse kategorier.

For vedvarende græsarealer er der fastsat særlige bestemmelser om dyrkning, dræning, hegning og brug af bekæmpelsesmidler, og der pålægges ejerne pligt til at lade arealerne afgræsse og til fortsat bevanding.

Særligt om afgræsningen vil jeg bemærke, at den overvejende del af området i dag faktisk drives som vedvarende græsningsarealer, samt at en stor del af de frie jorder i området administreres som græsningsarealer via velfungerende lokale udlejningsvirksomheder.

Lovforslaget indeholder derfor kun en græsningsordning, der kan fungere som en garanti for, at arealerne vil blive drevet i overensstemmelse med lovens formål. Ordningen skal således kun træde i funktion, hvor en ejer ikke længere selv ønsker at drage omsorg for græsningen. Staten påtager sig herved pligten til at sørge for, at arealerne afgræsses, for at undgå en tilstand, der er i strid med lovens formål.

For arealer, der fremover må dyrkes, indeholder loven ikke begrænsninger i den almindelige landbrugsmæssige udnyttelse, f.eks. med hensyn til dyrkning, dræning, brug af bekæmpelsesmidler og gødning. En del af omdriftsarealerne i den nordlige del af Rudbøl Kog er dog placeret i okkerpotentielt område, og undersøgelser har vist, at der næppe kan forventes tilladelse til om- og nydræning.

Lovforslaget fastlægger, hvilke arealer der fremover må dyrkes, og hvilke der skal være vedvarende græsarealer.

Et væsentligt element i sikringen af natur- og kulturværdierne i de tre ydre koge er, at der sikres en stabil landbrugsmæssig udnyttelse med afgræsning af de vedvarende græsarealer. Der må samtidig lægges stor vægt på, at den fremtidige drift af arealerne så vidt muligt varetages af de lokale landmænd, hvilket vil nødvendiggøre, at de får tilstrækkelige omdriftsarealer til rådighed.

Som det fremgår af det, jeg hidtil har sagt, lægger jeg afgørende vægt på, at området fremover drives af de lokale landmænd. Ligesom driften af arealerne så vidt muligt stadig skal